

REDACTIONEEL

Nu het voetballen ook onder meiden aan populariteit wint, valt op een willekeurige zaterdag op het voetbalveld soms het volgende tafereel waar te nemen. In het vuur van de competitie begaat een jonge verdedigster een overtreding, het scheidsrechtersfluitje klinkt, een vrije trap wordt toegekend en enkele speelsters verzamelen zich om een muurtje te vormen. Eenmaal opgesteld, worden de handen zonder aarzelen in een beschermend gebaar voor het kruis gelegd. Andere, veel kwetsbaardere delen van het vrouwelijk lichaam blijven onbeschermd.

In zekere zin mag dit beeld symbolisch heten voor de seksevenhoudingen in de voetbalwereld, waar mannelijkheid nog altijd de norm lijkt te zijn waar alles om draait. Toch zijn er op het voetbalveld sinds enige tijd ook ontwikkelingen te bespeuren die de dominantie van het mannelijke lijken te doorbreken: het aantal voetbalvrouwen groeit en onder de mannen ontwikkelt zich een nieuwe, psychologisch geslepen speelstijl (overdrijven van blessures, zeuren bij de scheidsrechter) die voorheen als 'onmannelijk' gediskwalificeerd zou zijn. Alle redenen om eens nader aandacht te besteden aan de verschillende - oude en nieuwe - manifestaties van gender op de velden, in de kantines en binnen de kleedkamers van Koning Voetbal. Als dominante sportvorm bepaalt voetbal in sterke mate de algemene beeldvorming rondom sport. Wanneer de sekse van het muurtje verandert, ligt het terrein misschien ook open voor gendermutaties in andere sportvormen.

Marjet Derks opent dit themagedeelte met een historisch artikel, getiteld 'Hard Gras'. Daarin beschrijft zij de participatie van vrouwen in het georganiseerde voetbal van de afgelopen eeuw. Ze relateert de - zowel naar tijd als plaats - sterk wisselende mogelijkheden voor voetballende vrouwen aan concrete historische omstandigheden, aan klassenverschillen en aan regionale factoren. Daarbij benadrukt Derks dat voetbal functioneert als een domein van culturele expressie waar de genderhiërarchie niet alleen bevestigd maar ook aangevochten wordt.

Annelies Knoppers laat zien wat dat betekent voor de tegenwoordige tijd. Uitgaande van Connells notie van 'hegemoniale mannelijkheid' analyseert zij de mechanismen waarmee in het Nederlandse voetbal de dominantie gehandhaafd blijft van een specifieke (heteroseksuele en witte) vorm van mannelijkheid - dwars tegen de groei en invloed van voetballende homo's, zwarten en vrouwen in.

Het effect hiervan op de speelsters die zich desondanks een plaatsje in de wereld van het voetbal willen veroveren, wordt beschreven door Agnes Elling.

Een van de 'wasdames' van voetbalclub Excellent, Oploo.

Aan de hand van uiteenlopend materiaal brengt zij de positie, het imago en de belevingswereld van deze voetbalvrouwen in kaart. Dat de ervaring en betekenis van sekse ook in deze context niet los kan worden gezien van seksualiteit, laten enkele van de gebruikte interviews bijzonder mooi zien.

Niet alleen de sekse van het voetbalmuurtje, maar ook die van de universitaire onderzoeker wordt in dit nummer tegen het licht gehouden. Het Nederlands Genootschap Vrouwenstudies resumeert de uitkomsten van het pas verschenen en door Margo Brouns geschreven NGV-rapport *De kwaliteit van het oordeel. Een onderzoek naar sekse en beoordelingsystemen van NWO en KNAW*. Verder zet Greta Noordenbos in de reeks 'Genderstudies en emancipatiebeleid' een aantal recente onderzoeken naar de ongelijke man/vrouw-verdeling van onderzoeksgelden op een rij, en constateert dat in Nederland het probleem eerder ligt bij het aanvragen dan bij het beoordelen van de onderzoeksvoorstellen. Waar ligt het aan dat vrouwen zo weinig aanvragen bij NWO en KNAW indienen en welke strategieën komen in aanmerking om de ongelijke seksevenhoudingen op dit terrein te veranderen?

Strategieën staan eveneens centraal in de bijdrage van Catrien Notermans, zij het in een geheel andere context, te weten die van (informele) huwelijksrelaties in Kameroen. Daar blijken vrouwen de problemen opgeroepen door een slecht functionerend polygyn huwelijk, vaak op te lossen door seksuele relaties met meerdere mannen aan te gaan. Deze informele

vorm van polyandrie, die causaal gekoppeld is aan een formeel polygyn huwelijksstelsel waarin de man verschillende vrouwen kan huwen, heeft in de literatuur tot nu toe nauwelijks aandacht gekregen. Door te laten zien dat deze vrouwen hun seksualiteit bewust en doelgericht gebruiken in hun streven naar een beter leven, corrigeert Notermans het eenzijdige, westerse beeld van de seksueel passieve en onderdrukte vrouw in polygyne samenlevingen. De relaties tussen mannen en vrouwen in Kameroen zijn aan het veranderen, en sommige vrouwen weten daar strategisch mee om te gaan.

In hoeverre ook in Nederland de seksuele relaties aan het veranderen zijn, kunnen we afleiden uit het artikel van Joost de Bruin over seks in jongertijdschriften. Hij onderzocht de veranderende representaties van seksualiteit in deze bladen. De Bruin laat zien hoe na 1987 een romantisch vertoog over seksualiteit geleidelijk aan plaats heeft gemaakt voor een 'harder' seksueel vertoog. De gevolgen voor de seksverhoudingen van deze voorstellingen van seks-nieuwe-stijl zijn niet eenduidig. Hoewel zij enerzijds berusten op veronderstellingen over een heftige man-

nelijk seksuele drift, blijken zij ook meisjes aan te zetten hun mannelijke leeftijdsgenoten met een keurende seksuele blik op te nemen. Onschuld verloren, maar terrein gewonnen, zo zou de conclusie kunnen luiden.

Veranderingen kosten tijd, en de bijdragen in dit nummer laten zien dat de strijd om strategisch belangrijke plaatsen als het bed, de universiteit en het voetbalveld nog altijd voortduurt. Maar vrouwen winnen terrein en wellicht dat ze voor het spelen van het spel ook nog iets kunnen leren van de voetbalsport: immers, wie onderuit gehaald wordt met het doel in zicht, kan het opgeworpen verdedigingsmuurtje (m/v) met succes omzeilen door de bal met effect te spelen. Misschien dat we ons voor het volgende millennium maar eens op die techniek moeten gaan toeleggen, zodat we haar ook in andere situaties kunnen toepassen.

Beeldmateriaal

RKVV Excellent Oploo 1959-1984. Vijfentwintig jaar voetbal in woord en beeld, p. 79.

VAN JONG TALENT TOT ÉMINENCE GRISE *Redactieleden gezocht*

De redactie van het Tijdschrift voor Genderstudies is op zoek naar nieuwe redactieleden. De redactie bestaat uit een enthousiaste groep vrouwen en mannen uit verschillende disciplines. De redactievergaderingen vinden eenmaal per maand plaats, meestal in Amsterdam.

Van redactieleden verwachten wij dat ze

- kennis van en affiniteit met genderstudies hebben
- gepromoveerd zijn of uitzicht hebben op promotie
- enige redactionele ervaring hebben
- humor en incasseringsvermogen bezitten
- een dagdeel per week besteden aan het tijdschrift

Wij bieden

- een uitstekende en collegiale werksfeer
- inspirerende discussies
- toegang tot een multidisciplinair netwerk

Gezien het multidisciplinaire karakter van het tijdschrift streeft de redactie naar een vertegenwoordiging van zo veel mogelijk disciplines. Alle belangstellenden worden uitgenodigd om te solliciteren. Vooral de volgende disciplines zijn momenteel ondervertegenwoordigd: rechten, medische wetenschap, exacte en technische wetenschappen, antropologie en literatuurwetenschap.

Een brief met motivatie, uw CV en een artikel van uw hand kunt u sturen naar de redactiesecretaris Inge Arends, Binnenkadijk 161, 1018 ZE Amsterdam.